

Sanja
Cvetnić

Ružica Šimunović (1960. – 2018.)

Sjećanje na život i rad povjesničarke umjetnosti, likovne kritičarke i urednice na Hrvatskom radiju Ružice Šimunović, rođene Baričević, teško je započeti. Jedna misao koja ponosno nadilazi tugu je činjenica koju valja odmah reći, da se radi o likovnoj kritičarki koja je – koliko znam – jedina iz medija radija preuzela ulogu ključne kritičarke jednoga naraštaja (kako je sama govorila “srednje generacije”) i jednoga desetljeća pa ju je kao takvu prepoznala i nagradila Hrvatska sekcija međunarodne udruge AICA, godišnjom nagradom za 2011. godinu. Gledajući iz današnje perspektive, valja podsjetiti da je hrvatska AICA prepoznala Ružičinu ulogu i prije objave hvaljenih monografija o Zoranu Paveliću *Politički govor je suprematizam* (2012.),¹ prije knjige *Tijelo u dijalogu* (2016.)² o ženskim performativnim praksama ili suautorske knjige o umjetnici ANI Elizabet (2014.),³ studija i predgovora o



- 1 RUŽICA ŠIMUNOVIĆ, *Zoran Pavelić – Politički govor je suprematizam / Political Speech is Suprematism*, Zagreb: Pleh, 2012.
- 2 RUŽICA ŠIMUNOVIĆ, *Tijelo u dijalogu. Ženske performativne prakse u Hrvatskoj*, Zagreb: Durieux – Hrvatska sekcija AICA, 2016.
- 3 RUŽICA ŠIMUNOVIĆ et al., *ANA Elizabet – Realizirani i nerealizirani radovi u javnom prostoru (1997.–2014.) / Realised and unrealised works in public space (1997–2014)*, Zagreb: ANA Elizabet (vlastita naklada), 2014.

↑ Sigmund Freud Museum, Beč, 2012.,
FOTO S. Cvetnić

Ameli Frankl, Ivici Malčiću, Kati Mijatović, Tomislavu Paveliću i brojnim drugim umjetnicima s kojima je surađivala na izložbama – dakle – prvenstveno na temelju izgovorene riječi na radiju. Ne treba zanemariti i pedesetak objavljenih kritika u

Vijencu i još barem toliko u drugim tiskanim medijima, ali mjesto s kojega je Ružica Šimunović prenosila kritičarske misli bio je prvenstveno radio, redovite tjedne emisije koje je uređivala – *Kretanje točke* (I. program Hrvatskoga radija) i *U vizualnom kodu* (III. program Hrvatskoga radija) – te urednička i novinarska suradnja u *Kulturnom kolokviju*, *Katapulturi* i informativnom programu, pogotovo u vrijeme održavanja Venecijanskih bijenala ili drugih važnih domaćih i inozemnih likovnih manifestacija.

Ako je uopće moguće otključati zagonetku osobe, dio šifre pruža djetinjstvo i u njemu su tri Ružičina ključna, zemljopisno bliska, ali posve različita *toposa*. Rođena je u Rijeci 1960., za koju je ostala veza na cijeli život, kao i za hrvatsko Primorje (Crikvenica), gdje je provela dio djetinjstva i mladosti, vraćajući se poslije redovito u roditeljski dom te velebitsko Podgorje, gdje je kao djevojčica boravila kod bake s očeve strane, upijajući nemilosrdnu ljepotu krajolika i gdje je zaokružila svoj krug (Bačvica, groblje Sv. Ivan Lomivrat). Iz toga, djetinjega razdoblja ostala mi je u sjećanju jedna Ružičina priča: kao školarica dobila je prvu nagradu za literarni rad, a nagrada je – između ostaloga – bila knjiga Mate Lovraka *Micek, mucek i dedek* (one iz Biblioteke *Vjeverica*), što joj je kao Primorka bila potpuna zagonetka već od naslova. Pouka te školske nagrade bila je neočekivana, ali znakovita: “moram još puno učiti”. Od te misli – vodilje “još puno učiti” nije nikada odustala, što se poslije odražavalo na njezinu razinu kritike. Studij u Zagrebu (povijest umjetnosti i etnologija) te dugi boravci sa suprugom Pjerom i kćerkom Lujom u Londonu i Parizu bili su pravi poligoni za to daljnje učenje. Tijekom boravka u Londonu od 1993. do 1998. godine Ružica je pratila tamošnju suvremenu, galerijsku i muzejsku scenu, izvještavala o izložbama u velikim muzejima poput Britisha i National Gallery, ali i Institute of Contemporary Arts, Saatchi Gallery, Serpentine Gallery, Barbican Centre i

drugih, manje razvikanih. To je bilo prije e-pisama i internetskih izdanja pa je Ružica izrezivala iz *Guardiana*, *Times-a*, *Sunday Times-a* i *Evening Standard-a*, prikaze izložaba i kritike i slala mi ih svakih par tjedana. Posebno su često to bile kritike Briana Sewella, poslije i Waldemara Januszczaka. U njezinim komentarima uz njih nije bilo bezrezervne podrške pristupima i gledanjima, ali je naglašavala da ih vrijedi pročitati. U jednom od povrataka, mislim da je to bilo iz Pariza (oko 2000.), prenijela mi je jednu misao o suvremenoj umjetnosti u europskoj panorami – potaknutu tada popularnim pohvalama organiziranoga Zapada nasuprot tranzicijskoga Istoka – koja mi se duboko urezala u sjećanje i prema njemu ju navodim: “Dok su oni [mислеći na bogatije i u tom smislu sretnije sredine] stvarali institucije i tržište, naši su gurali prst u ključanicu na vratima Muzeja suvremene umjetnosti, ali je hrvatska umjetnost bolja. Izgleda da to tako funkcionira ... koprca se i krpa, ali je zanimljivija. Iskrenija i jednostavno bolja.” Mislim da je to jedan od važnih Ružičinih kritičarskih aduta: ona je duboko i osviješteno poštovala hrvatsku umjetnost i visoko vrjednovala domaće umjetnike. Nekoliko puta mi je to na druge načine ponovila, a što je važnije, svojim je radom to i potvrdila. Izbjegavanje olakih ocjena i potrošenih izraza dio su Ružičine visoke radne etike, kao i poštovanja prema temama kojima se bavi (u radijskom ili pisanom obliku). U to ulazi i hrabrost da se uhvati u koštac s temama koje nisu bile prvenstveno u središtu njezina stručnoga rada, poput umjetnosti ranijih razdoblja, problema kulturne politike ili pak zaštite spomenika.

Još jedna sposobnost, koju zbog rijetkosti u apatičnom društvu koje često ostavlja ljude u samoći, nerazumijevanju i nevidljivosti možemo imenovati vrlinom, ističe Ružicu Šimunović i označuje njezin kritičarski pristup. Ta se sposobnost stručno zove kognitivna empatija: u pristupu tuđem umjetničkom radu, ona ga je

promatrala – da, sukladno svome iskustvu i intelektualnoj moći koja nije svjesno i namjerno nikada prelazila u nadmoć te sagledavanju širega konteksta – no prvenstveno uvijek, uvijek s poštovanjem perspektive umjetnika, autora rada.

Zbog te vrline i zbog još tisuću gesta koje ovdje ne mogu nabrojati a zavrjeđuju

spomenik u srcu veći od njega samoga, zahvalna sam joj na svemu čime je obogatila život, “javni i privatni”, kako je rekla u prilogu koji je povodom vijesti o njezinoj smrti ponovljen u nekrologu na Hrvatskoj televiziji. Neka joj je laka zemlja u kojoj je našla smiraj, koju je voljela i zadužila! ×